

Májovci – Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Karolina Světlá. **Mladá literární generace seskupená kolem Vítězslava Háleka a Jana Nerudy vystoupila na veřejnost v roce 1858 vydáním almanachu Máj.** Mladí spisovatelé se tak veřejně přihlásili ke K. H. Máchovi, v jehož díle spatřovali to, co sami prožívali – **rozpor mezi velkými a vznešenými ideály a nemožností je uskutečnit.** Chtěli ukázat konflikt ideálů lidské a národní svobody se společenskými předsudky. Májovci určovali charakter české literatury do roku 1874, kdy náhle zemřel V. Hálek, jeden z hlavních mluvčích této básnické generace. Májovci byli první velkou literární skupinou 2. pol. 19. stol, která usilovala o modernizaci české literatury. Chtěli pravdivě zobrazovat skutečnost do jejíž tvorby pronikaly realistické principy. **Zdůrazňovali přítomnost, požadovali větší souznění s evropskou literaturou, volali po svobodě.** (obdivovali K.H. Máchu, B. Němcovou, Havlíčka)

Jan Neruda: 1834 – 1891 – básník, prozaik, dramatik, žurnalista, dlouholetý člen redakce Národních listů (zde působil až do smrti). Narodil se v Praze v rodině vojenského vysloužilce. Na Malé Straně chodil do německé školy. V r. 1850 přestoupil na akademické gymnázium, kde se seznámil např. s V. Hálkem. Po maturitě vystřídal několik zaměstnání. Začal studovat práva, pak filozofii, studia nikdy nedokončil. V této době se rozhodl pro dráhu spisovatelskou a novinářskou. Znamé jsou Nerudovi milostné vztahy, které ovlivňovaly jeho tvorbu – první láska dlouholetá se jmenovala Anna Holinová – (pro Nerudovu existenční nejistotu skončila nakonec rozchodem), vřelý poměr měl ke K. Světlé, dále k předčasně zemřelé Kateřině Macháčkové, v pozdním věku k Aničce Tiché. Svůj život si zpestřil cestou do ciziny – do Paříže, na Balkán, do Egypta, Itálie a Severního Německa.

Z poezie napsal:

Hřbitovní kvítí – 1858 – vyjadřuje zklamání ze současného života i literatury, touhy a bolesti mladého člověka. **Autor protestuje proti nespravedlivému majetkovému rozvrstvení společnosti. Poukazuje na nádheru hrobek boháčů a staví je do protikladu k hrobům městské spodiny.** Tehdejší kritika přijala sbírku chladně a **Neruda se po ní na 10 let básnický odmlčel.**

Knihy veršů 1868 – jsou rozděleny do **tří částí.** Kniha veršů výpravných, Kniha veršů lyrických a smíšených a Kniha veršů časových a příležitostných. **Básně jsou tematicky i žánrově velmi různorodé.** K nejpůsobivějším patří ty, které jsou věnovány matce a otci. **Položil jimi základy moderní rodinné poezie.**

Anně (Knihy veršů) - z části Kniha veršů lyrických a smíšených

Co já zde pěju v bájném lásky dómu,
to pěju Tobě, - svému idolu,
a Tobě jen a více nikomu
lze porozuměti snad mému bolu.
Či stává mezi mnou a kýmsi pásky,
že porozuměl by kdo hloubce tísní,
a pohrobené za živa mé lásky
labutí písni? - Labutí písni!
Aj uzřel-li kdo, kdyžže k umírání,
se labuť vrací v jasna samotu?
A slyšel-li, kdy v bolném klokotání
svou dlouhou, děsnou plaší němotu?
Kdy zmdlenou hlavu ku hladině kloní,
a chladné vlně lásku vřelou pje,
a perutí svou umíráčkem zvoní
a poslední se akord v hrdle chvěje? -
Jak labuť pílí v klidnou samotu,

když žití zesláblý už proud se v srdci ouží,
tak duše má svůj bol, svou tesknotu
jen samojediné v Tvá prsa vylit touží;
jak labuť zmírajíc se v rodných vlnách koupá,
tak duše zpěvů mých se po Tvých vlnách houpá,
a k perlám vlnad, jichž svit mé srdce často ukojil,
bych aspoň jednu perlu - perlu písni - připojil.

Písně kosmické 1878 – básně odpovídaly svým duchem a náladě společnosti, kterou i přes politické neúspěchy naplňoval optimismus. **Díky této sbírce se Neruda stal uznávaným básníkem.** Verše, v nichž personifikuje (druh metafory, zosobnění) nebeská tělesa, jsou rozdělena do tří cyklů – **básně o Hvězdné obloze, o Slunci jako středu vesmíru a o jeho dětech- planetách, o Zemi a Měsíci a jejich lásce.**

Novinářská činnost a próza – Neruda psal převážně povídky a fejetony, ty nejdříve vycházely v novinách, časopisech, poté byly vydány i knižně. Ve fejetonech Neruda reagoval na události národního a politického života, všímal si otázek sociálních a kulturních, zabýval se v nich i zážitky z cest.

Z prózy napsal:

Arabesky 1864 – zachycují zajímavé typy lidí z okraje lidské společnosti. Ve 2. vydání k tomuto souboru připojil knihu Různí lidé 1871.

Trhani 1872 – mají podobu rozsáhlejší povídky se sociálním námětem. Autor čerpá ze **života dělníků na stavbě železničních tratí** (slovo trhani označuje ty, kteří trhali skály)

Povídky malostranské 1878- jedna z nejvýznamnějších povídkových knih české literatury. **Vrchol prozaické tvorby. Jedná se o 13 povídek inspirovaných na rodnou Malou Stranu v době Nerudova dětství a mládí.** Postavy: povídkami se mihne celá řada postav. Najdeme zde zástupce z prostředí živnostníků, obchodníků, úředníků, penzistů, bohaté honorace i chudých, kteří ve scénkách z hostinců, ulic i domácností vytvářejí obraz typických lidských rysů i vlastností. Celá řada postav byla inspirována autorovými vzpomínkami. Jazyk a styl: autor střídá humorný a satirický (komičnost, výsměch) tón s tónem vážným. Využívá hovorový jazyk obohacený pražskými lidovými výrazy i básnickými obraty. Charakter jednotlivých postav dotváří využitím detailů v jejich popise.

Týden v tichém domě

Rozděleno do 25 kapitol. Odehrává se, jak název napovídá, v rámci jednoho týdne. Vyskytuje se v něm velký počet hlavních i vedlejších postav. Ústřední roli zde hraje rodina Bavorových - syn Václav má zobrazovat mladého Nerudu, jeho matka si musí přivydělávat praním u domácích, ale i tak nemá syn na studia. Pracuje proto prozatím v úřadě u pana domácího. K dalším nájemníkům patří slečna Žanýnka (umře na začátku povídky) a slečna Josefinka, o kterou má zájem pan Loukota, avšak jeho láska k ní není opětována. Václav má být později propuštěn z úřadu a vzájemné vztahy jednotlivých postav se postupně zamotávají. Určité rozuzlení přichází na konci, když paní Bavorová vyhraje loterii, čímž její rodina stoupne v očích ostatních lidí z ulice a Václav může dostudovat.

Povídka nemá jedno hlavní téma, autor prostě popisuje všední život na Malé Straně.

Pan Ryšánek a pan Šlégl

Kratší povídka, zápletka se odvíjí od dlouholetého nepřátelství pánů Ryšánka a Šlégl. Oba kdysi měli zájem o stejnou ženu, s níž se nakonec oženil pan Šlégl. Bývalí sokové spolu nyní nepromluví ani slovo, ačkoli každý **večer** navštěvují stejný hostinec. Když jednou Ryšánek onemocní, uvědomí

si pan Šlégl, že si na něj po těch letech již vlastně zvykl. Poté, co se Ryšánek uzdraví, mu Šlégl nabídne tabák a **začnou** spolu opět hovořit.

Povídka naráží na malichernost některých lidských rozepří a na neochotu tyto antipatie překonávat. Vypravěč (autor) zde vystupuje pouze jako nejmenovaný host, jedná se proto o ich-formu, ačkoli to není v některých částech povídky zcela zjevné. Kompozičně je rozdělena na dvě části - první část rozebírá zápletku, druhá postupně směřuje k rozuzlení.

Neruda za svého života nebyl doceněn. Jeho pravé místo mu vydobyli až autoři písíci v 90. letech 19. stol. (František Xaver Šalda, Josef Svatopluk Machar)